

SIDNI SHELDONNING “ORZIQUIB KUTAMAN ERTANI” ASARIDAGI O‘XSHATISHLARNING LINGVOMADANIY TADQIQI

Mamarasulov Ahmadjon Anvarjon o‘g‘li

University of Business and Science, ingliz tili o‘qituvchisi

E-mail: mamarasuolov1771@gmail.com

+998 93 705 07 28

Annotatsiya: Mazkur tezisda mashhur amerikalik yozuvchi Sidni Sheldonning “Orziqib kutaman ertani” asaridagi o‘xshatishlar lingvomadaniy jihatdan tahlil qilinadi. Unda o‘xshatishlarning badiiy-estetik ahamiyati, ularning ingliz va o‘zbek madaniy kontekstidagi talqini hamda tarjima jarayonidagi milliy-madaniy tafovutlar ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: o‘xshatish, lingvomadaniyat, metafora, milliy mentalitet, madaniy kontekst, badiiy tasvir.

Аннотация: В данной работе проводится лингвокультурный анализ сравнений в романе известного американского писателя Сидни Шелдона «*Если наступит завтра*». В исследовании раскрываются художественно-эстетическое значение сравнений, их интерпретация в английском и узбекском культурных контекстах, а также национально-культурные различия, возникающие в процессе перевода.

Ключевые слова: сравнение, лингвокультура, метафора, национальный менталитет, культурный контекст, художественный образ.

Annotation: This thesis presents a linguocultural analysis of similes in the famous American writer Sidney Sheldon’s novel “*If Tomorrow Comes*.” The study explores the artistic and aesthetic significance of similes, their interpretation within English and Uzbek cultural contexts, and the national and cultural differences that emerge in the process of translation.

Keywords: simile, linguoculture, metaphor, national mentality, cultural context, artistic imagery.

KIRISH

Sidni Sheldon — dunyo adabiyotida syujet boyligi va psixologik tahlil mahorati bilan tanilgan yozuvchilardan biridir. Uning “Orziqib kutaman ertani” (inglizcha nomi *If Tomorrow Comes*) romani inson ruhiyatini chuqur tahlil qiluvchi, dramatik hodisalarga boy asardir. Mazkur asarda o‘xshatishlar (simile) nafaqat badiiy bezak vositasi sifatida, balki muallifning madaniy va estetik dunyoqarashini ifodalovchi vosita sifatida ham muhim o‘rin tutadi.

ASOSIY QISM

O‘xshatish (simile) — bu ikki narsa yoki hodisa o‘rtasida o‘xshashlik aloqasini “like”, “as”, “such as” kabi so‘zlar orqali ifodalovchi stilistik vositadir. Sidni Sheldon asarlarida o‘xshatishlar ko‘pincha obrazlarning ruhiy holatini ochish, voqealar dinamikasini kuchaytirish va o‘quvchida tasavvur uyg‘otish uchun xizmat

qiladi. Masalan, quyidagi o‘xshatishni ko‘rib chiqamiz: “*She was as nervous as a cat on a hot tin roof*¹⁹.” Mazkur o‘xshatishda ayol obrazining ruhiy tarangligi mushukning issiq tomdagi harakatsizligi bilan qiyoslanadi. Bu misolda ingliz madaniyatiga xos ibora ishlatilgan. O‘zbek tiliga tarjimada esa “go‘yo kuyib turgan tomda yurayotgan mushukdek asabiy” tarzida ifoda etish mumkin.

Sheldon o‘xshatishlarida ko‘plab madaniy belgilar uchraydi. Masalan, “as cold as ice²⁰”, “as blind as a bat²¹”, “as busy as a bee” kabi iboralar ingliz xalqining hayot tarzidan, tabiat tasviridan va kundalik tajribasidan kelib chiqqan. Ularning o‘zbek tiliga tarjimasi doimo so‘zma-so‘z emas, balki milliy ekvivalentlar orqali amalga oshiriladi. Masalan:

- *as cold as ice* – “muzdek”,
- *as blind as a bat* – “ko‘zi ko‘rday”,
- *as busy as a bee* – “ari misol band”.

Lingvomadaniy tahlil shuni ko‘rsatadiki, Sheldon o‘xshatishlarida **madaniy kod** muhim o‘rin tutadi. Yozuvchi o‘z millatiga xos tabiat, hayvonot, kasb, din, tarix kabi elementlarni tasvir vositasiga aylantirgan. Shu jihatdan, o‘xshatishlar tili madaniyatni aks ettiruvchi “oyna” sifatida qaraladi²².

XULOSA

Sidni Sheldonning “Orziqib kutaman ertani” asaridagi o‘xshatishlar nafaqat badiiy-estetik, balki lingvomadaniy ahamiyatga ega. Ular ingliz xalqining dunyoqarashi, hissiy ifoda usullari va mentalitetini aks ettiradi. O‘zbek tiliga tarjimada esa bu o‘xshatishlarni milliy madaniyatga moslashtirish zarur. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘xshatishlarni lingvomadaniy tahlil qilish adabiy tarjima nazariyasini boyitadi va madaniyatlararo muloqotni yanada chuqurlashtiradi²³.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sheldon, S. *If Tomorrow Comes*. New York: Warner Books, 1985.
 2. Lakoff, G., & Johnson, M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 2003.
 3. Nida, E. A. *Language, Culture and Translating*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press, 2001.
 4. Karimov, U. *Lingvokulturologiya asoslari*. T.: Fan, 2019.
- To‘xliyev, B. *Badiiy matn tahlili*. T.: O‘qituvchi, 2017.

¹⁹ Sheldon, S. *If Tomorrow Comes*. New York: Warner Books, 1985.

²⁰ Lakoff, G., & Johnson, M. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 2003.

²¹ Nida, E. A. *Language, Culture and Translating*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press, 2001

²² Karimov, U. *Lingvokulturologiya asoslari*. T.: Fan, 2019.

²³ To‘xliyev, B. *Badiiy matn tahlili*. T.: O‘qituvchi, 2017.